

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 1 від 29 вересня 2013 року.

Укладачі: Раєвнєва О. В.

Гриневич Л. В.

Карпенко А. С.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Статистика підприємства" для студентів напряму підготовки 6.030506 "Прикладна статистика" денної форми навчання / укл. О. В. Раєвнєва, Л. В. Гриневич, А. С. Карпенко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 44 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями та темами, наведено план лекційних, семінарських і лабораторних занять, методики активізації процесу навчання, систему поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Інтеграція України у світову спільноту потребує переходу до нової ідеології управління. Його результативність значною мірою залежить від вміння економістів ретельно обґрунтовувати прийняті рішення. Основними джерелами інформації для аналітичної роботи підприємства є зібрані за визначеними правилами і науково оброблені первинні статистичні дані про стан та розвиток об'єкта дослідження. Для правильного використання статистичних даних економіст повинен знати методологію їх обчислення, зміст та значення кожного показника. На сучасному етапі перед статистикою постають важливі завдання щодо перебудови аналітичної роботи з вивчення усіх видів ресурсів та їх пропорційного використання підприємством. Таким чином статистика підприємства використовує для аналізу стану об'єкта дослідження систему показників економічної статистики, загальної теорії статистики та соціальної статистики. Вона органічно пов'язана з менеджментом господарсько-фінансової діяльності та економічним аналізом. Статистика підприємства використовуючи статистичні показники і методи аналізу забезпечує процес обґрунтування зважених управлінських рішень.

Метою навчальної дисципліни "Статистика підприємства" є набуття майбутніми фахівцями теоретичних знань та практичних вмінь щодо статистичного аналізу та дослідження діяльності підприємства для прийняття зважених управлінських рішень у ринкових умовах.

Дану навчальну дисципліну віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів за напрямом підготовки 6.030506 "Прикладна статистика". Вона є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам підприємств та організацій незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання.

Для досягнення мети постають такі **основні завдання** як:

узагальнення та систематизація теоретико-методичних основ комплексного дослідження економічних явищ і процесів, що відбувається на підприємстві та їх вплив на результати його фінансово-господарської діяльності;

вивчення методів формування інформаційної бази для здійснення аналізу стану та перспектив розвитку підприємства у умовах мінливого економічного середовища;

узагальнення та аналіз методичних принципів формулювання цілей та місії підприємства на основі отриманої інформаційної бази, ознайомлення зі статистичними моделями і методами;

обґрунтування підходів до статистичного дослідження середовища підприємства й розробка на основі отриманих результатів дослідження даних для розробки прогнозних моделей;

прийняття обґрунтованих стратегічних і тактичних планів, проектів та програм як інструменту управління, визначення основних напрямків статистичного дослідження підприємства і контроль за їх виконанням.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є фінансово-господарська діяльність підприємства, механізми формування і використання основних факторів виробництва і економічних ресурсів підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є діяльність підприємства, процес розробки і прийняття управлінських рішень

Структура робочої програми навчальної дисципліни "Статистика підприємства" наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістр	Напрямок підготовки, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 3; у тому числі: змістовних модулів – 2; завдання для самостій- ної роботи	Шифр та назва напрямку підготовки: 0305 "Еконо- міка та підприємництво"	Обов'язкова. Рік підготовки: 3. Семестр: 7
Кількість годин за змістовними модулями: модуль 1 – 54 годин; модуль 2 – 54 годин. Всього годин – 108	Шифр та назва напрямку підготовки: 6.030506 "Прикладна статистика"	Лекції (теоретична підго- товка) – 18 годин. Семінарські та лабораторні роботи – 34 годин. Індивідуальна робота (ІНДЗ). Самостійна робота – 56 годин
Кількість тижнів – 17. Тижневих годин: 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: іспит

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, семінарських та лабораторних занять. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

1. Кваліфікаційні вимоги в галузі статистика підприємства до студентів

Необхідна навчальна база перед початком вивчення навчальної дисципліни

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни студенти повинні до його початку опанувати знаннями та навичками в галузі загальної теорії статистики, економічної та соціальної статистики, економіки підприємства, фінансів, бухгалтерського обліку, організації виробництва і праці, комплексного статистичного аналізу, вміти простежувати вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на основні фінансово-господарські показники роботи підприємства.

У свою чергу, знання з даної навчальної дисципліни дозволять забезпечити успішне засвоєння навчальних дисциплін економічного профілю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенту необхідно набути такі компетентності (табл. 2).

**Вимоги до компетентностей, що отримують студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни
"Статистика підприємств" (згідно з національної рамки кваліфікацій)**

№ п/п	Зміст компетентності	Теми дисципліни, що формують компетентність
1	2	3
1	Здатність створювати інформаційне забезпечення та необхідне ресурсне забезпечення для дослідження підприємства	1. Предмет, методи і завдання навчальної дисципліни. 2. Інформаційне забезпечення статистики підприємств
Знання	Знання теоретико-методичних основ та категорійного апарату статистики підприємств	
Вміння	Здатність формувати інформаційну базу для проведення статистичного дослідження підприємства. Здатність збирати та обробляти внутрішню та зовнішню інформацію про стан господарювання відповідно до наукових методів і первинної оцінки	
Комунікація	Навички командної роботи та розробки колективного рішення. Розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Навички толерантного ставлення до іншої думки при вирішенні завдання. Здатність до критики та самокритики	
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити. Здатність до розвитку креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення	
2	Здатність організовувати статистичне спостереження за виробничими потужностями підприємства	3. Статистика засобів виробництва
Знання	Знання показників руху та стану основних фондів. Знання показників ефективності використання основних фондів.	

1	2	3
	Знання методів оцінки потужностей устаткування і визначення сумарної енергетичної потужності підприємств. Знання методів обліку часу роботи і кількості роботи енергетичного устаткування	4. Статистика виробничого обладнання
Вміння	Здатність проводити оцінку основних фондів підприємства. Здатність аналізувати виробничі потужності підприємства. Здатність оцінювати енергетичний баланс підприємства	
Комунікація	Розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Навики толерантного ставлення до іншої думки при вирішенні завдання. Здатність до критики та самокритики	
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити. Здатність до розвитку креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення	
3	Здатність розробляти системи статистичних показників оцінки персоналу на підприємстві	5. Статистика персоналу
Знання	Знання показників, що відображають рух персоналу на підприємстві. Знання показників аналізу використання робочого часу. Знання показників аналізу продуктивності та оплати праці	
Вміння	Здатність аналізувати та оцінювати використання робочого часу на підприємстві. Здатність аналізувати та оцінювати продуктивність праці та її оплати	
Комунікація	Розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Навики толерантного ставлення до іншої думки при вирішенні завдання. Здатність до критики та самокритики	
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити. Здатність до розвитку креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення	

Закінчення табл. 2

1	2	3
4	Здатність оцінювати рівень виробництва продукції та її реалізації	
Знання	Знання системи показників оцінки виробництва продукції. Знання методів оцінки обсягів виробництва та реалізації продукції. Знання методів оцінки витрат на виробництві. Знання статистичних показників оцінки кон'юнктури ринку	6. Статистика виробництва продукції. 7. Статистика витрат виробництва 8. Статистика ринкової кон'юнктури
Вміння	Здатність проводити оцінку виробництва продукції. Здатність проводити аналіз якості продукції; Здатність оцінювати ринкову кон'юнктуру	
Комунікація	Навики командної роботи та розробки колективного рішення. Навики управління командою задля досягнення поставленої мети. Навики толерантного ставлення до іншої думки. Здатність до критики та самокритики	
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити. Здатність до розвитку креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення	
5	Здатність здійснювати прогнозування результатів фінансово-господарської діяльності підприємства та розробляти рекомендації за вибором оптимальної стратегії його розвитку	
Знання	Знання основних методів оцінки фінансових результатів діяльності підприємства. Знання методів оцінки ефективності діяльності підприємства. Знання міжнародних критеріїв оцінки діяльності підприємства	
Вміння	Здатність аналізувати поточний та перспективний стан розвитку підприємства. Здатність оцінювати рівень ефективності діяльності підприємства	
Комунікація	Навики командної роботи та розробки колективного рішення. Здатність до критики та самокритики	
Автономність і відповідальність	Здатність до самостійного пошуку необхідної інформації для побудови стратегії поведінки підприємства/організації в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення	

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Під час вивченні навчальної дисципліни "Статистика підприємства" студент має ознайомитися з програмою навчальної дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план даної навчальної дисципліни складається з двох модулів, кожний з яких об'єднує у собі відносно окремий самостійний блок дисциплін, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів навчальної дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття, індивідуальна науково-дослідна робота, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена у табл. 3.

Таблиця 3

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Семінарських та лабораторних занять	Самостійна робота
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Статистичне дослідження організаційно-технічного рівня підприємства			
Тема 1. Предмет, методи і завдання дисципліни	1	2	4
Тема 2. Інформаційне забезпечення статистики підприємств	1	2	4
Тема 3. Статистика засобів виробництва	2	4	5
Тема 4. Статистика виробничого обладнання	2	2	5
Тема 5. Статистика персоналу	2	4	5
Тема 6. Статистика виробництва продукції	2	2	5
Всього за модулем 1	10	16	28

1	2	3	4
Змістовний модуль 2. Статистична оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства			
Тема 7. Статистика витрат виробництва	2	4	6
Тема 8. Статистика ринкової кон'юнктури	2	4	6
Тема 9. Статистика фінансових результатів	2	4	6
Тема 10. Статистика ефективності діяльності підприємства	1	4	5
Тема 11. Міжнародний досвід статистики підприємства	1	2	5
Всього за модулем 2	8	18	28
Всього	18	34	56

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Статистичне дослідження організаційно-технічного рівня підприємства

Тема 1. Предмет, методи і завдання дисципліни

1.1. Завдання статистичного вивчення структури підприємства

Предмет статистики підприємства. Основні категорії статистики підприємства. Форми статистичних закономірностей. Статистичні ознаки. Типи шкал вимірювання ознак. Система статистичних показників. Виробничі об'єднання – основні звітні одиниці в статистиці підприємств. Структура підприємств. Виробництва та цехи. Виробничі одиниці підприємства. Методи статистичного дослідження. Організація статистики в Україні.

1.2. Галузева класифікація у промисловості

Поняття про галузі машинобудування та основні показники галузі. Способи спеціалізації промисловості. Показники оцінки виробничих підрозділів. Ступені галузевої диференціації. Показники рівня диференціації та коефіцієнта розпорошеності. Основи класифікації машин.

1.3. Класифікація підрозділів підприємства

Типи підприємств. Основні фази виробничого процесу. Види структур підприємства. Види цехів підприємства. Види організаційної структури підприємства. Характеристика видів організаційної структури підприємства.

1.4. Класифікація промислової продукції за економічним призначенням

Загальна характеристика продукції (роботи, послуг). Сутність і класифікація товарів виробничого призначення. Класифікація промислової продукції. Класифікація промислових послуг.

Тема 2. Інформаційне забезпечення статистики підприємств

2.1. Організація статистичного спостереження та розробка статистичних даних

Суть і завдання статистичного зведення. Класифікація інформації за видами. Статистичні коди. Структура статистичних звітів. Графік подання статистичних звітів. Порядок оформлення та заповнення статистичних звітів. Документ, як основа статистичної інформації.

2.2. Вимоги до статистичної інформації

Організаційні форми спостереження. Поняття, структура та функції інформаційних систем. Структура і склад інформаційної системи. Суть та особливості економічної інформації. Види економічної інформації.

2.3. Аналіз джерел статистичної інформації

Оформлення статистичних звітів згідно з напрямками фінансово-господарської діяльності підприємства. Сутність складання звітів після випуску продукції. "Звіт про використання робочого часу", "Звіт про працю" є основою в дослідженні ефективності використання трудових ресурсів. "Баланс", "Звіт про фінансові результати" – основа для дослідження фінансових результатів.

Тема 3. Статистика засобів виробництва

3.1. Завдання статистики основних і оборотних фондів

Сутність основних та оборотних фондів. Завдання статистики основних та оборотних фондів. Класифікація основних та оборотних фондів.

3.2. Оцінка вартості основних фондів

Види оцінки основних фондів. Дослідження обсягу та динаміки основних фондів. Баланс основних фондів за видом вартості.

3.3. Показники руху основних фондів

Коефіцієнт введення, вибуття та оновлення основних фондів. Розрахунок динаміки та інтенсивності зміни показників.

3.4. Показники стану основних фондів

Характеристика стану основних фондів. Показники використання основних фондів. Показники використання площ підприємства. Показники озброєності робочих основними фондами. Статистичне дослідження виробничих потужностей та їх використання. Статистичне дослідження робочих місць на підприємстві.

3.5. Показники ефективності використання основних фондів

Сутність показників ефективності: фондovіддача та фондоємність, фондоозброєність праці. Методичні підходи до їх розрахунку.

3.6. Види і джерела утворення оборотного капіталу

Завдання статистики оборотних фондів. Дослідження наявності та складу оборотних фондів. Система показників використання оборотних засобів.

Тема 4. Статистика виробничого обладнання

4.1. Вивчення наявності і складу устаткування

Завдання статистики засобів виробництва. Класифікація устаткування. Дослідження наявності, складу, стану та руху устаткування.

4.2. Вивчення потужностей устаткування і визначення сумарної енергетичної потужності підприємств

Потужність підприємства: види та класифікація. Вивчення потужності устаткування та визначення сумарної енергетичної потужності підприємства.

4.3. Облік часу роботи і кількості роботи енергетичного устаткування

Облік часу роботи та кількості виробленої потужності устаткування роботи. Баланс робочого часу. Коефіцієнти використання робочого часу устаткування.

4.4. Коефіцієнти використання енергетичного устаткування

Коефіцієнт змінності. Коефіцієнт екстенсивного навантаження. Ефективність використання устаткування за потужністю. Ефективність використання устаткування за обсягом виробленої продукції.

4.5. Облік часу роботи і бездіяльності виробничого устаткування

Коефіцієнти використання енергетичного устаткування. Коефіцієнти корисної дії енергетичного устаткування. Облік часу роботи та без дії виробничого устаткування. Техніко-економічні показники використання виробничого устаткування.

Тема 5. Статистика персоналу

5.1. Склад персоналу підприємства

Поняття персоналу на підприємстві. Склад персоналу підприємства. Категорії персоналу підприємства.

5.2. Рух персоналу

Показники, які характеризують чисельність персоналу та його склад. Статистичне вивчення руху персоналу. Коефіцієнт прибуття, вибуття.

5.3. Аналіз використання робочого часу

Фонди робочого часу: календарний, табельний, максимально можливий та фактичний. Показники витрат і використання робочого часу.

5.4. Аналіз продуктивності праці

Рівні продуктивності праці та методи їх статичної оцінки. Статистичне вивчення динаміки продуктивності праці. Методика за факторним аналізом формування рівня продуктивності праці.

5.5. Аналіз оплати праці

Фонди заробітної плати та його складові елементи. Показники рівня та динаміки середньої заробітної плати. Статистичний аналіз виконання плану використання фонду заробітної плати.

Тема 6. Статистика виробництва продукції

6.1. Показники обсягу продукції (послуг)

Продукція промисловості. Види продукції за ступенем готовності. Статистика виробництва продукції в натуральних вимірниках. Вартісні показники промислової продукції, взаємозв'язок між ними.

6.2. Показники статистики постачань і реалізації

Індексний метод аналізу факторів динаміки обсягу реалізації продукції і послуг та зміни вартості реалізованої продукції. Різні методи розрахунку зведених показників обсягу продукції за сукупністю підприємств. Індекс змінного складу вартості обороту за реалізацією. Індекс виконання договірних постачань за обсягом.

6.3. Аналіз якості поставленої продукції та виконання договірних зобов'язань з постачання продукції

Показники виконання плану продукції промисловості за обсягом, асортиментом і сортністю. Контроль виконання плану за асортиментом та комплектним виготовленням та реалізованою продукцією. Поняття якості продукції та якості роботи підприємства, завдання статичного дослідження. Показники рівня якості промислової продукції.

6.5. Аналіз браку продукції

Дослідження браку продукції і втрат від браку. Абсолютні показники браку продукції. Відносні показники браку продукції.

Змістовний модуль 2. Статистична оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства

Тема 7. Статистика витрат виробництва

7.1. Категорія "собівартість" та види витрат.

Групування витрат

Поняття собівартості продукції і завдання її статичного вивчення. Статистичне вивчення структури витрат на виробництво продукції.

7.2. Показники аналізу динаміки собівартості

Статистичне вивчення планового завдання, виконання плану і динаміки собівартості продукції. Вивчення витрат на 1 грн товарної продукції. Способи аналізу впливу окремих факторів на зміну собівартості.

7.3. Вивчення зниження собівартості

Напрямки зниження собівартості: підвищення технічного рівня виробництва; поліпшення організації виробництва і праця; зміна об'єму, структури і розміщення виробництва; поліпшення використання ресурсів; розвиток виробництва.

Тема 8. Статистика ринкової кон'юнктури

8.1. Поняття і сутність кон'юнктури ринку.

Завдання статистики кон'юнктури ринку

Соціально-економічна сутність та роль товарних ринків та ринків продуктів; задачі їх статистичного дослідження. Основні види ринків продуктів.

8.2. Система статистичних показників кон'юнктури ринку

Система показників ринку продуктів; методологія їх розрахунку та аналізу. Статистика ринків продукту та маркетинг.

8.3. Джерела кон'юнктурної інформації

Джерела статистичної інформації про ринок продуктів. Статистичне дослідження ринкової кон'юнктури.

Тема 9. Статистика фінансових результатів

9.1. Предмет та завдання статистики фінансових результатів

Економічна сутність доходу, два трактування його змісту. Сутність основних фінансових показників.

9.2. Характеристика показників фінансового стану підприємства

Показники фінансового стану підприємства: рентабельність, ліквідність, платоспроможність та фінансова незалежність. Показники ефективності фінансової діяльності.

9.3. Дослідження фінансових результатів підприємства.

Основні показники фінансових результатів та завдання статистики. Статистичне вивчення прибутку. Розподіл прибутку на підприємстві. Фактори, які впливають на формування величини прибутку. Статистичне вивчення рентабельності підприємства.

9.4. Інформаційне забезпечення статичного аналізу фінансів підприємства

Джерела утворення доходу та прибутку підприємства. Форми статистичної звітності.

Тема 10. Статистика ефективності діяльності підприємства

10.1. Ефективність суспільного виробництва, що узагальнюють часткові характеристики

Поняття економічної ефективності виробництва та завдання його статистичного дослідження.

10.2. Показники, що характеризують господарський ефект

Методики побудови узагальнюючих показників ефективності ресурсів та витрат.

10.3. Показники ефективності трудових ресурсів

Показники економічної ефективності трудових ресурсів: продуктивності праці, використання робочого часу.

10.4. Показники ефективності основного й оборотного капіталу

Розрахунок показників ефективності основного капіталу: фондової віддача, фондоємність, фондоозброєність, матеріалоємність. Розрахунок показників ефективності оборотного капіталу: коефіцієнт оборотності обігових коштів, час обороту обігових коштів.

10.5. Ефективність поточних витрат

Застосування та використання ресурсів на підприємстві. Система показників економічної ефективності виробництва та напрями їх аналізу.

Тема 11. Міжнародний досвід статистики підприємства

11.1. Структура продукції промисловості закордонних країн

Статистичне дослідження міжнародної торгівлі. Зовнішня торгівля та її статистичне дослідження. Статистичне вивчення інвестицій. Статистичне дослідження зовнішньоекономічної діяльності.

11.2. Методи обліку продукції промисловості

Методика комплексної оцінки підприємства. Комплексна оцінка результатів фінансово – господарської діяльності підприємства у міжнародному порівнянні.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Статистичне дослідження організаційно-технічного рівня підприємства

Тема 1. Предмет, методи і завдання навчальної дисципліни

1. Завдання статистичного вивчення структури підприємства.
2. Галузева класифікація у промисловості.
3. Класифікація підрозділів підприємства.
4. Класифікація промислової продукції за економічним призначенням.

Література: основна [2; 3; 5]; додаткова [7; 8].

Тема 2. Інформаційне забезпечення статистики підприємств

1. Організація статистичного спостереження та розробка статистичних даних.
2. Вимоги до статистичної інформації.
3. Аналіз джерел статистичної інформації.

Література: основна [2; 3; 5]; додаткова [7; 9; 12].

Тема 3. Статистика засобів виробництва

1. Завдання статистики основних і оборотних фондів.
2. Оцінка вартості основних фондів.
3. Показники руху основних фондів.
4. Показники стану основних фондів.
5. Показники ефективності використання основних фондів.
6. Види і джерела утворення оборотного капіталу.

Література: основна [1; 4; 6]; додаткова [8; 12].

Тема 4. Статистика виробничого обладнання

1. Вивчення наявності і складу устаткування.
2. Вивчення потужностей устаткування і визначення сумарної енергетичної потужності підприємств.
3. Облік часу роботи і кількості роботи енергетичного устаткування.
4. Коефіцієнти використання енергетичного устаткування.
5. Облік часу роботи і бездіяльності виробничого устаткування.

Література: основна [2; 3; 4]; додаткова [9; 10].

Тема 5. Статистика персоналу

1. Склад персоналу підприємства.
2. Рух персоналу.
3. Аналіз використання робочого часу.
4. Аналіз продуктивності праці.
5. Аналіз оплати праці.

Література: основна [2; 3; 5]; додаткова [9; 10].

Тема 6. Статистика виробництва продукції

1. Показники обсягу продукції (послуг).
 2. Показники статистики постачань і реалізації.
 3. Аналіз якості поставленої продукції та виконання договірних зобов'язань з постачання продукції.
 4. Аналіз браку продукції.
- Література:** основна [3; 5; 6]; додаткова [7; 8; 12].

Змістовний модуль 2. Статистична оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства

Тема 7. Статистика витрат виробництва

1. Категорія "собівартість" та види витрат. Групування витрат.
 2. Показники аналізу динаміки собівартості.
 3. Вивчення зниження собівартості.
- Література:** основна [1; 2; 3; 5]; додаткова [7; 8; 12].

Тема 8. Статистика ринкової кон'юнктури

1. Поняття і сутність кон'юнктури ринку. Завдання статистики кон'юнктури ринку.
 2. Система статистичних показників кон'юнктури ринку.
 3. Джерела кон'юнктурної інформації.
- Література:** основна [3; 5]; додаткова [7; 8; 12].

Тема 9. Статистика фінансових результатів

1. Предмет та завдання статистики фінансових результатів.
 2. Характеристика показників фінансового стану підприємства.
 3. Дослідження фінансових результатів підприємства.
 4. Інформаційне забезпечення статичного аналізу фінансів підприємства.
- Література:** основна [2; 5]; додаткова [7; 8; 12].

Тема 10. Статистика ефективності діяльності підприємства

1. Ефективність суспільного виробництва, що узагальнюють і частки характеристики.
2. Показники, що характеризують господарський ефект.
3. Показники ефективності трудових ресурсів.
4. Показники ефективності основного й оборотного капіталу.
5. Ефективність поточних витрат.

Література: основна [2; 3; 5]; додаткова [8;9;12].

Тема 11. Міжнародний досвід статистики підприємства

1. Структура продукції промисловості закордонних країн.
2. Методи обліку продукції промисловості.

Література основна [2; 3; 5]; додаткова [8;9;12].

5. Плани семінарських та лабораторних занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальних науково-дослідних робіт. Слід зазначити, що у межах навчальної дисципліни "Статистика підприємства" з метою досягнення ефекту системності знань, семінарські заняття рекомендується проводити за окремо взятими темами змістовного модуля. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

У процесі проведення лабораторного заняття студентами самостійно або в малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішуються запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. На кожному лабораторному занятті викладач оцінює роботу студента. Підсумкові оцінки за кожне лабораторне заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі лабораторні заняття враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни. План проведення практичних та лабораторних занять наведено в табл. 3.

План проведення семінарських та лабораторних занять

Назва теми	Перелік лабораторних робіт (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
Змістовний модуль 1. Статистичне дослідження організаційно-технічного рівня підприємства			
1	2	3	4
Тема 1. Предмет, методи і завдання навчальної дисципліни	1. Суть статистики підприємств. 2. Особливості статистики підприємств. 3. Предмет статистики підприємств. 4. Методологія статистики підприємств. 5. Взаємозв'язок статистики підприємства з менеджментом господарської діяльності. 6. Завдання органів державної статистики в умовах глобалізації економіки	2	Основна [2; 3; 5]; додаткова [8; 9]
Тема 2. Інформаційне забезпечення статистики підприємств	1. Методика заповнення "БАЛАНСУ" та строки його подачі до органів державної статистики. 2. Методика заповнення "Звіту про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість" та строки його подачі до органів державної статистики. 3. Методика заповнення "Звіту з праці" та строки його подачі до органів державної статистики. 4. Методика заповнення "Звіту про використання робочого часу" та строки його подачі до органів державної статистики	2	Основна [2; 3; 5]; додаткова [10; 11]
Тема 3. Статистика засобів виробництва	Лабораторна робота 1. Розрахунок показників основних виробничих фондів. Розрахунок балансів основних фондів. Визначення показників відтворення основних фондів. Визначення показників використання основних фондів. Розрахунок показників фондівіддачі, фондоозброєності та фондомісткості. Динаміка фондівіддачі. Розрахунок показників використання оборотних фондів	4	Основна [1; 4; 6]; додаткова [9; 12]

1	2	3	4
Тема 4. Статистика виробничого обладнання	Лабораторна робота 1. Розрахунок показників основних виробничих фондів. Розрахунок показників наявного устаткування. Розрахунок показників сумарної потужності енергетичного устаткування. Розрахунок сумарної енергії енергетичного устаткування. Розрахунок показників використання устаткування. Розрахунок часу роботи устаткування та показників його використання	2	Основна [1; 4; 6]; додаткова [9; 12]
Тема 5. Статистика персоналу	Лабораторна робота 2. Аналіз та оцінка персоналу підприємства. Розрахунок показників руху персоналу підприємства. Розрахунок продуктивності праці та показників їх динаміки Розрахунок фондів робочого часу та показників його використання. Розрахунок фондів оплати праці та показників його використання	4	Основна [1; 4; 6]; додаткова [9; 12]
Тема 6. Статистика виробництва продукції	Лабораторна робота 3. Статистичний аналіз продукції підприємства. Визначення вартісних показників виробництва продукції. Визначення виконання плану за договірними зобов'язаннями. Розрахунок виконання плану за асортиментом продукції. Розрахунок індексу сортності та показників якості продукції	2	Основна [1; 4; 6]; додаткова [9; 12]
Змістовний модуль 2. Статистична оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства			
Тема 7. Статистика витрат виробництва	Лабораторна робота 4. Статистичний аналіз ефективності роботи підприємства. Визначення рівня витрат на 1 грн товарної продукції в базовому, звітному і плановому періодах щодо кожного виду продукції і разом. Визначення індексу планового завдання щодо зниження витрат на 1 грн товарної продукції. Визначення індексу фактичного зниження або зростання витрат на 1 грн товарної продукції. Визначення індексу виконання плану з витрат на 1 грн товарної продукції	4	Основна [1; 4; 6]; додаткова [8; 11]

1	2	3	4
Тема 8. Статистика ринкової кон'юнктури	Семінарське заняття. 1. Які завдання постають перед статистикою товарного ринку. 2. Як пов'язані між собою блоки показників статистики. 3. Товарообіг як центральний показник статистики ринкової кон'юнктури. 4. Індикатори характеру та ступеня збалансованості ринку. 5. Характеристика методів, які використовуються в кон'юнктурному аналізі ринку	4	Основна [1; 4; 6]; додаткова [7; 9; 10]
Тема 9. Статистика фінансових результатів	Лабораторна робота 4. Статистичний аналіз ефективності роботи підприємства. Визначення абсолютного приросту прибутку від реалізації продукції, робіт і послуг, у тому числі за рахунок зміни факторів. Визначення прибутку від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг). Розрахунок чистого доходу від реалізації; валового та чистого прибутку; рентабельності продаж; рентабельності активів; рентабельності капіталу; коефіцієнта обертання активів	4	Основна [1; 4; 6]; додаткова [7; 10; 12]
Тема 10. Статистика ефективності діяльності підприємства	Лабораторна робота 4. Статистичний аналіз ефективності роботи підприємства. Розрахунок ефективності використання основних фондів. Розрахунок ефективності використання ресурсів праці. Розрахунок ефективності використання обігового капіталу	4	Основна [1; 4; 6]; додаткова [9; 12]
Тема 11. Міжнародний досвід статистики підприємства	Семінарське заняття. 1. Дослідження світового досвіду статистичного аналізу підприємства. 2. Розрахунок імпортного та експортного мита. 3. Розрахунок валової продукції, використовуючи міжнародну методику. 4. Структура галузей народного господарства за міжнародною методикою. 5. Складові валової, товарної та реалізованої продукції згідно з міжнародними стандартами	2	Основна [1, 4, 6]; додаткова [9;12]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами.
3. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах.
4. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Питання для самостійного опрацювання

Змістовний модуль 1. Статистичне дослідження організаційно-технічного рівня підприємства

Тема 1. Предмет, методи і завдання навчальної дисципліни

1. Поняття, форми та види статистичних показників.
2. Основні розділи системи показників статистики підприємств.

Література: основна [2; 3; 5]; додаткова [7; 8].

Тема 2. Інформаційне забезпечення статистики підприємств

1. Організація отримання статистичної інформації.
2. Характеристика пакетів статистичних програм "Фінстатексперт", "Олімп: СтатЕксперт", "Олімп: Фінексперт".

3. Статистичні пакети типу "Stadia", "Spss", "Statistic", "Statgraphics".

Література: основна [2; 3; 5]; додаткова [7; 9; 12].

Тема 3. Статистика засобів виробництва

1. Показники використання активів підприємства.
2. Види зносу основних фондів та заходи щодо їх усунення.

3. Оцінка економічної ефективності капітальних ремонтів і модернізації.
4. Методи нарахування амортизації.
5. Відмінності та єдність оборотних фондів та фондів обігу.
6. Визначення понять "норма" і "норматив".
7. Визначення та сутність показників ефективності оборотних засобів.
8. Формування оборотних засобів на підприємстві.
9. Сутність нематеріальних ресурсів та активів підприємства.
10. Документи, що забезпечують право на використання нематеріальних ресурсів.

Література: основна [1; 4; 6]; додаткова [8;12].

Тема 4. Статистика виробничого обладнання

1. Основні принципи розрахунку виробничої потужності підприємства.
 2. Фактори, що впливають на формування величини виробничої потужності підприємства.
 3. Методи визначення виробничої потужності.
 4. Показники оцінки ефективності використання виробничої потужності.
- Література:** основна [2; 3; 4]; додаткова [9; 10].

Тема 5. Статистика персоналу

1. Фактори, що визначають чисельність робітників на підприємстві.
2. Фактори підвищення продуктивності праці.
3. Номінальна та реальна заробітна плата
4. Юридичні документи, що регулюють оплату праці в Україні.
5. Тарифна система та її складові.
6. Система посадових окладів.
7. Надбавки до заробітної плати та порядок їх нарахувань.
8. Особливості нарахування премій.

Література: основна [2; 3; 5]; додаткова [9; 10].

Тема 6. Статистика виробництва продукції

1. Поняття про продукцію сільського господарства.
2. Показники продукції рослинництва і тваринництва в натуральному виразі.
3. Показники валової та товарної продукції сільського господарства і методи їх обчислення.
4. Поняття продукції будівництва та її види за ступенем готовності.

5. Показники продукції будівництва в натуральному і вартісному вираженнях.

6. Показники продукції торгівлі, матеріально-технічного постачання та збуту, транспорту та зв'язку.

Література: основна [3; 5; 6]; додаткова [7; 8; 12].

Змістовний модуль 2. Статистична оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства

Тема 7. Статистика витрат виробництва

1. Принципи класифікації витрат виробництва.
2. Методи розрахунку собівартості товарної продукції.
3. Калькуляція собівартості.
4. Особливості розрахунку собівартості продукції за окремими статтями.

Література: основна [1; 2; 3; 5]; додаткова [7; 8; 12].

Тема 8. Статистика ринкової кон'юнктури

1. Сутність ринку послуг, завдання його статистичної характеристики.
2. Основні поняття і категорії статистики ринку послуг.
3. Система показників ринку послуг, методика їх розрахунку.
4. Джерела інформації про біржі діяльності та ринкової кон'юнктури.

Література: основна [3; 5]; додаткова [7; 8; 12].

Тема 9. Статистика фінансових результатів

1. Джерела утворення доходу та прибутку підприємства.
2. Сутність прибутку підприємства, його види.
3. Розподіл прибутку на підприємстві.
4. Фактори, які впливають на формування величини прибутку.

Література: основна [2; 5]; додаткова [7; 8; 12].

Тема 10. Статистика ефективності діяльності підприємства

1. Система показників економічної ефективності суспільного виробництва.
2. Застосування індексного аналізу для дослідження ВВП.
3. Мультиплікативна факторна модель продуктивності праці.

4. Адитивна факторна модель середньої продуктивності праці, її зв'язок із мультиплікативною факторною моделлю.
 5. Мультиплікативна модель витрат виробництва.
 6. Система індексів, які характеризують динаміку витрат матеріалів.
- Література:** основна [2; 3; 5]; додаткова [8; 9; 12].

Тема 11. Міжнародний досвід статистики підприємства

1. Основні напрямки та етапи формування міжнародної статистики.
 2. Сучасний етап розвитку міжнародної статистики.
 3. Міжнародні стандарти обліку та статистики.
 4. Методи досягнення зіставлення статистичних показників.
- Література:** основна [2; 3; 5]; додаткова [8; 9; 12].

7. Контрольні запитання для самостійної діагностики

1. Предмет і методи статистики підприємств.
2. Завдання статистики підприємств на сучасному етапі.
3. Сучасна реформа державної статистики.
4. Документ, як форма звітності.
5. Види первісної інформації.
6. Форми та види статистичної звітності.
7. Задачі органів державної статистики.
8. Дайте визначення поняттям основних засобів підприємства. Чим вони відрізняються від оборотних активів?
9. Наведіть класифікацію основних засобів за натурально-речовим складом.
10. Чим відрізняється первісна вартість основних засобів від залишкової?
11. Які види зносу основних засобів ви знаєте?
12. Знос на початок року і знос за рік – це різні чи однакові показники?
13. Назвіть показники стану основних засобів. Якими вони є періодичними чи моментними?
14. Назвіть узагальнюючий показник ефективності використання основних засобів.

15. Про що свідчить показник фондівіддачі, фондомісткості та фондоозброєності основних фондів?

16. Як розрахувати приріст обсягу виробництва у звітному році порівняно з базовим за рахунок змін в ефективності використання основних засобів?

17. Дайте визначення поняття оборотних активів підприємства.

18. Назвіть показники оборотності оборотних коштів.

19. Техніко-економічні показники використання виробничого устаткування.

20. Дослідження модернізації виробництва.

21. Перелічіть абсолютні показники робочої сили на підприємстві та охарактеризуйте їх.

22. Абсолютні показники на підприємстві моментні чи інтервальні.

23. Чим відрізняється спискова чисельність від явочної чисельності?

24. Чим відрізняється явочна чисельність працівників від чисельності фактично працюючих?

25. Яким чином можна розрахувати середню спискову чисельність робітників?

26. Назвіть середні показники робочої сили на підприємстві.

27. Назвіть відносні показники руху робочої сили на підприємстві та наведіть методику їх розрахунку. Що вони характеризують?

28. Які є одиниці вимірювання витрат робочого часу і що вони характеризують?

29. Охарактеризуйте фонди робочого часу, які розраховують на підприємстві.

30. Як пов'язані між собою продуктивність праці та трудоємкість?

31. Які фонди заробітної плати розраховуються на підприємстві?

32. Яким чином можна розрахувати абсолютну і відносну зміну середньої заробітної плати у звітному році порівняно з базовим?

33. Показники динаміки середньої заробітної плати.

34. Дайте визначення поняття продукції промисловості.

35. Які є методи обліку продукції промисловості?

36. Дайте визначення поняття валового обороту в промисловості.

37. Що не є нетоварною частиною продукції промисловості?

38. Який взаємозв'язок є між вартісними показниками промисловості?

39. Як розраховується сума витрат внаслідок змін сортності?

40. Дайте визначення поняття собівартості продукції.
41. Чим відрізняється вартість продукції від собівартості?
42. Які є види собівартості продукції?
43. Який взаємозв'язок є між індексами собівартості одиниці продукції планового завдання, виконання плану і динаміки?
44. Які категорії прибутку ви знаєте? Як вони розраховуються?
45. Які категорії рентабельності ви знаєте?
46. Чим відрізняється чиста реалізація від чистого прибутку?
47. Що ви розумієте під ліквідністю підприємства?
48. За допомогою яких показників і яким чином оцінюють рівень ліквідності підприємства?
49. Як розраховується і про що свідчать коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості?
50. Як розраховується коефіцієнт співвідношення власного і позикового капіталу?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини навчальної дисципліни проводиться у вигляді:

індивідуальних консультацій: (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу навчальної дисципліни);

групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини навчальної дисципліни проводиться у вигляді:

індивідуальних консультації (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання);

групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань.

9. Методики активізації процесу навчання

Під час викладання навчальної дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання таких як: проблемні лекції, робота в малих групах, рольових ігор, тренінгів, семінарів в активній формі, розгляд кейсів, модерації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю учбового процесу, який виявляється у:

- високій мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення;
- виробленні здібності до колективних рішень;
- виробленні здібності до соціальної інтеграції;
- придбанні навиків вирішення конфліктів;
- розвитку здібності до компромісів.

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів із роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків із питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань у ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 4.

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Предмет, методи і завдання дисципліни	Проблемна лекція з питання "Визначення напрямків статистичного дослідження суб'єктів господарювання в умовах глобалізації економіки"
Тема 2. Інформаційне за-безпечення статистики підприємств	Проблемна лекція з питання "Удосконалення системи документообігу в органах державної статистики"
Тема 3. Статистика засобів виробництва	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Фактори вибору показників та методики проведення статистичного дослідження основного капіталу підприємства". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 4. Статистика виробничого обладнання	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Методика формування інформаційної бази статистичного дослідження". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 5. Статистика персоналу	Міні-лекція, семінар-дискусія з питань "Статистичне дослідження організація оплати праці на підприємствах". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 6. Статистика виробництва продукції	Проблемна лекція з питання "Застосування методів статистичного аналізу для оцінки якості продукції". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 7. Статистика витрат виробництва	Проблемна лекція з питання "Визначення резервів зниження витрат на виробництво за допомогою структурного аналізу". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 8. Статистика ринкової кон'юнктури	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Методологічні підходи щодо дослідження ринкової ситуації в Україні". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 9. Статистика фінансових результатів	Проблемна лекція з питання "Методика комплексної статистичної оцінки фінансових результатів підприємства з використання пакета "Statistic". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 10. Статистика ефективності діяльності підприємства	Проблемна лекція з питання "Фактори вибору методу статистичного аналізу ефективності економічного розвитку підприємства". Презентація результатів роботи в малих групах

1	2
Тема 11. Міжнародний досвід статистики підприємства	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Використання закордонного досвіду у галузі статистичного дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання на вітчизняних підприємствах". Презентація результатів роботи в малих групах

Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів під час проведення семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників із приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Статистика підприємства" передбачають лекційні, семінарські та лабораторні заняття, а також самостійну роботу.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться за такими формами:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських та лабораторних занять.
2. Проведення проміжного тестування.

3. Проведення поточного модульного контролю.

4. Проведення підсумкового письмового іспиту.

Оцінювання знань студента під час семінарських та лабораторних занять має за мету перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу навчальної дисципліни; відвідування занять;

б) виконання завдань для самостійного опрацювання.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у ході виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимальна оцінка ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді за п'ятьма зазначеними критеріями. Відсутність тієї або іншої складової знижує, оцінку на відповідну кількість балів.

При оцінюванні семінарських та лабораторних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачеві (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Максимальну кількість балів, яку студент може отримати за тиждень, наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Максимальний бал на тиждень

Змістовний модуль	Теми змістовного модулю	Тиждень	Лекції	Лабораторні заняття	Тестові запитання	Семінарські завдання	Домашні завдання	МКР	Іспит	Сума
Змістовний модуль 1. Статистичне дослідження організаційно-технічного рівня підприємств	Тема 1. Предмет, методи і завдання навчальної дисципліни	1	0,5			4				4,5
	Тема 2. Інформаційне забезпечення статистики підприємств	2			1	4	1			6
		3	0,5							0,5
	Тема 3. Статистика засобів виробництва	4		3	1		1			5,0
		5	0,5							0,5
	Тема 4. Статистика виробничого обладнання	6		3	1		1			5,0
		7	0,5							0,5
	Тема 5. Статистика персоналу	8		3	1		1			5,0
9		0,5					7		7,5	
Тема 6. Статистика виробництва продукції	10		3	1		1			5,0	
Змістовний модуль 2. Статистична оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства	Тема 7. Статистика витрат виробництва	11	0,5	3						3,5
	Тема 8. Статистика ринкової кон'юнктури	12			1		1			2,0
	Тема 9. Статистика фінансових результатів	13	0,5							0,5
		14				1		1		2,0
	Тема 10. Статистика ефективності діяльності підприємства	15	0,5							0,5
		16		3	1		1			5,0
	Тема 11. Міжнародний досвід статистики підприємства	17						7		7,0
18								40	40,0	
Сума			4	21	8	5	8	14	40	100,0

Критерії оцінювання з навчальної дисципліни

Лекція оцінюється в 0,5 бала, з них:

0,2 бала – присутність на лекції;

0,5 бала – активна участь в дискусії, відповіді на запитання лектора.

Семінарське заняття оцінюється в 2,5 бали, з них:

1,5 бали – зміст підготовленого матеріалу та якісно оформлена презентація;

0,5 бала – вміння вести дискусію;

0,5 бала – володіння матеріалом.

Лабораторна робота оцінюється в 3 бали, з них:

1 бал – правильність відповідей за темою роботи;

1 бал – наявність якісно оформленого звіту;

0,5 бала – знання ПП та ЕВМ;

0,5 бала – робота з інтернет-ресурсами та підбір статистичних даних.

Тестовий поточний контроль оцінюється в 1 бал, з них:

25 % правильних відповідей – 0,25 бала;

50 % правильних відповідей – 0,5 бала;

75 % правильних відповідей – 0,75 бала;

100 % правильних відповідей – 1 бал.

Модульна контрольна робота оцінюється в 7 балів, з них:

25 % виконаної роботи – 1,75 бали;

50 % виконаної роботи – 3,5 балів;

75 % виконаної роботи – 5,25 балів;

100 % виконаної роботи – 7 балів.

Домашнє завдання оцінюється в 1 бал, з них:

1 бал – у випадку правильного вирішення завдання;

0,5 бала – наявність помилок;

0 балів – не виконано завдання.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати до іспиту, складає 60 балів. Допуском до іспиту є отримання студентом не менше 35 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційні білети включають п'ять практичних завдань (ситуацій) різного ступеня складності (стереотипні, діагностичні та евристичне). Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо.

Зразок екзаменаційного білета

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний економічний університет

Спеціальність 6.030506

Навчальна дисципліна – Статистика підприємства

Екзаменаційний білет

Стереотипне завдання 1. Про фермерське господарство відомі такі дані з використання тракторів за рік:

Марка тракторів	Середнє річне число тракторів, що працювали (умовно-еталонних)	Відпрацьовано (умовно-еталонних)		Обсяг виконаних робіт, включаючи земельні, стаціонарні й транспортні в перекладі на еталоні гектари	Змінна норми виробітки (в умовних еталонних гектарах)
		машино-днів	машино-змін		
ДТ-54	15	3 600	4 680	23 400	5
ДТ-75М	4	1 000	1 600	11 200	7
Т-4А	2	440	660	5 940	8

Визначте середній виробіток на один трактор, змінність їх роботи, використання їх за часом, потужністю; подати взаємозв'язок отриманих показників. Зробіть висновок про ефективність використання наявного парку тракторів.

Стереотипне завдання 2. Машинобудівне об'єднання з тривалістю виробничого циклу понад два місяці за вересень виробило готових виробів на 624 тис. грн. Деталей машин за цей же період було виготовлено на 124 тис. грн, у тому числі спожито у своєму виробництві на 54 тис. грн, а залишок реалізовано на сторону. Ремонтний цех зробив робіт для свого виробництва на 9 тис. грн, на сторону – на 3 тис. грн. Інструментальний цех виготовив інструмента на 7 тис. грн, з якого спожито у своєму виробництві на 2,4 тис. грн. Інший інструмент відпущений

на сторону. Всі дані наведені в оптових цінах підприємства на 1 січня 2014 року. Залишок незавершеного виробництва за собівартістю на 1 вересня – 76 тис. грн, а на 1 жовтня – 68 тис. грн.

Крім того, відомо, що обсяг відвантаженої продукції за вересень менше товарної на 0,22 %, а обсяг продукції, оплаченої у звітному періоді покупцями, більше відвантаженої продукції на 3 %.

Визначите за вересень обсяг валової й товарної продукції використавши балансовий метод. Зробіть висновки щодо отриманих результатів.

Діагностичне завдання 1. Є такі дані з ткацького цеху:

Показники	Липень (до реконструкції)	Грудень (після реконструкції)
Обсяг готової продукції цеху у фіксованих цінах, тис. грн	300	432
Вся площа цеху, м ²	1 300	1 300
Виробнича площа, м ²	1 000	1 200
Число встановлених верстатів, шт.	100	150
Кількість відпрацьованого станко-годин, тис.	50,0	67,5

Проведіть порівняльний аналіз зміни обсягу готової продукції під впливом різних факторів. Зробивши висновок щодо забезпечення ефективності використання наявних площ.

Діагностичне завдання 2. Відомі такі дані про токарські верстати механічного цеху станкоінструментального заводу за три місяці:

Показник	Липень	Август	Вересень
Середнє число фактично працюючих верстатів	60	62	65
Число робочих місць	22	22	21
Число змін	2	2	2
Установлена тривалість зміни, год.	8,1	8,1	8,1
Число фактично відпрацьованих станко-годин	21 000	21 700	21 700
Число станко-годин простоїв	84	97	113

Визначите фонди верстатного часу та показники їх використання. На основі структурного аналізу зробіть висновок про їх використання за три місяці. Прокоментуйте отримані результати.

Ситуаційне завдання. Є такі дані про добовий видобуток вугілля з ділянки шахти за місяць (т):

Число місяця	За планом	Фактично	Число місяця	За планом	Фактично	Число місяця	За планом
1	200	180	11	210	200	21	220
2	200	190	12	210	205	22	220
3	200	190	13	210	210	23	220
4	200	195	14	210	210	24	220
5	200	200	15	210	215	25	220
6	200	205	16	210	216	26	220
7	200	200	17	210	216	27	220
8	200	200	18	210	220	28	220
9	200	190	19	210	222	29	220
10	200	200	20	210	218	30	220

Дайте оцінку однорідності видобутку вугілля протягом місяця. Зробіть висновок щодо забезпечення умов додержання плану на основі оцінки видобутку.

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування

Протокол № _____ від . . 20 р.

Зав. кафедри _____

Екзаменатор _____

Критерії оцінки екзаменаційного білета з навчальної дисципліни

Під час складання іспиту з навчальної дисципліни студент розв'язує п'ять розрахунково-аналітичних завдань, з них 2 стереотипних, 2 діагностичних та 1 ситуаційне. Виконання кожного із стереотипних та діагностичних завдань оцінюється в 10 балів, а виконання ситуаційного завдання – в 20 балів.

Загальна оцінка за екзаменаційний білет складається за формулою: $0,25 \times$ кількість балів, отриманих за виконання двох стереотипних завдань + $0,25 \times$ кількість балів, отриманих за виконання двох діагностичних завдань + $1,5 \times$ кількість балів, отриманих за виконання евристичного завдання.

Критерії оцінки стереотипного завдання:

1 – 2 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку та пояснення до неї;

3 – 4 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї та економічне обґрунтування використання саме цієї формули;

5 – 6 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, економічне обґрунтування використання саме цієї формули та підстановку вхідних показників до неї;

7 – 8 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, економічне обґрунтування використання саме цієї формули, підстановку вхідних показників до неї та арифметично вірний розрахунок;

9 – 10 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, економічне обґрунтування використання саме цієї формули, підстановку у формулу, арифметично вірний розрахунок та економічний висновок за результатом розрахунку.

Критерії оцінки діагностичного завдання:

1 – 2 бали – завдання має арифметичні помилки, але деякі наведені формули розрахунку економічних показників відповідають умовам завдання, що розглядається;

3 – 4 бали – завдання вирішено методично вірно, тобто наведено порядок формул за якими необхідно розрахувати економічні показники, але завдання має арифметичні помилки, висновки мають поверхневий характер не розкривають економічного змісту отриманих результатів;

5 – 6 балів – завдання вирішено методично вірно, тобто наведено порядок формул за якими необхідно розрахувати економічні показники, але завдання має арифметичні помилки, економічні висновки не досить аргументовані; або завдання вирішено вірно, без помилок, але відсутні повні економічні висновки та пояснення до обраних економічних показників;

7 – 8 балів – завдання вирішено методично вірно, у вирішенні використано весь необхідний статистичний інструментарій для визначення економічних показників, наведені пояснення до розрахунків, зроблені аргументовані економічні висновки, але мають місце деякі неточності в обґрунтуванні змісту явища або процесу, що було досліджено;

9 – 10 балів – завдання виконано бездоганно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інстру-

ментарію для визначення економічних показників, за результатами розрахунків зроблені аргументований економічний висновок та узагальнення.

Критерії оцінки ситуаційного завдання:

1 – 2 бали – вирішення завдання містить лише формули розрахунків економічних показників або деякі елементи з окремих тем навчальної дисципліни, що стосуються наведеної економічної ситуації;

3 – 4 бали – завдання вирішено невірно, але деякі розрахунки економічних показників відповідають ситуації, що розглядається;

5 – 6 балів – завдання вирішено з грубими помилками, що впливають на кінцевий результат економічних розрахунків, висновки мають поверхневий характер, тобто не відображають зміст отриманих економічних показників, не всі формули пояснені;

7 – 8 балів - завдання виконано вірно наполовину: подано деякі економічні показники лише у формулах, наведена доцільність використання деякого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої економічної ситуації, висновки мають поверхневий характер;

9 – 10 балів – завдання виконано вірно, якісно оформлено, наведено економічні показники лише у формулах, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені скорочені висновки, які не дозволяють розкрити зміст проведених розрахунків і є неточності у розрахунках;

11 – 12 балів – завдання виконано вірно, якісно оформлено, подано економічні показники лише у формулах, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки, є неточності у розрахунках;

13 – 14 балів – завдання виконано вірно, якісно оформлено, подано економічні показники лише у формулах, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки, має місце неточності у розрахунках та відсутня економічна інтерпретація наведених показників;

15 – 16 балів – завдання виконано вірно, якісно оформлено, подано економічні показники у формулах, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропо-

нованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені повні аналітичні висновки;

17 – 18 балів - завдання виконано вірно, якісно оформлено, подано різні підходи до визначення економічних показників, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені повні аналітичні висновки;

19 – 20 балів – завдання виконано вірно, якісно оформлено, подано різні підходи до визначення економічних показників, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами кожного розрахунку зроблено узагальнений висновок, наприкінці завдання зроблено розширений аналітичний висновок.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за результатами іспиту складає 40 балів. Мінімальна кількість балів яку студент може отримати – 25 балів.

Навчальна дисципліна вважається зарахованою, якщо в сумі студент накопичив 60 балів (35 балів + 25 балів (іспит)).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 6).

Таблиця 6

Переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
A	90 – 100	відмінно
B	82 – 89	добре
C	74 – 81	
D	64 – 73	задовільно
E	63 – 60	
FX	35 – 59	незадовільно
F	1 – 34	

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Бороненкова С. А. Управлінський аналіз : навч. посібн. / С. А. Бороненкова. – М. : Фінанси і статистика, 2002. – 384 с.
2. Рябушкін Б. Т. Національні рахунки й економічний баланс / Б. Т. Рябушкін. – М. : Фінанси і статистика, 1999 – 280 с.
3. Симчера В. М. Практикум по статистике : учебн. пособ. / В. М. Симчера. – М. : ЗАО Финстатинформ, 1999. – 420 с.
4. Статистика підприємства : навч. посібн. / за ред. П. Г. Валікова, В. П. Сторожка. – К. : Слобожанщина, 1999. – 156 с.
5. Статистика : підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін. – К. : КНЕУ, 2000. – 650 с.
6. Типова програма дисципліни "Статистика" / укл. А. М. Єріна, Н. М. Атаманчук, Л. Г. Рождественська. – К. : КНЕУ, 2002. – 250 с.

11.2. Додаткова

7. Голуб Л. А. Социально-экономическая статистика : учеб. пособ. для вузов / Л. А. Голуб. – М. : ГИЦ ВЛАДОС, 2003. – 272 с.
8. Економічна статистика : підручник / під ред. Ю. Н. Іванова. – М. : ИНФРА, 1999 – 480с.
9. Кулинич Е. И. Економетрія / Е. И. Кулинич. – М. : Фінанси і статистика, 1999. – 304 с.
10. Курс соціально-экономической статистики : учебник для вузов / под ред. проф. М. Г. Назарова. – М. : Финстатинформ ; ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 772 с.
11. Экономика и статистика фирм : учебник / В. Е. Адамов, С. Д. Ильенкова, Т. П. Сирота и др. ; под ред д.э.н., проф. С. Д. Ильенковой. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 288 с.
12. Экономическая статистика / под ред Ю. Н. Иванова. – 2-е изд., доп. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 480 с.

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги в галузі статистика підприємництва до студентів	5
2. Тематичний план навчальної дисципліни	9
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	10
4. Плани лекцій	17
5. Плани семінарських та лабораторних занять	20
6. Самостійна робота студентів	24
7. Контрольні запитання для самостійної діагностики	27
8. Індивідуально-консультативна робота	29
9. Методики активізації процесу навчання	30
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	32
11. Рекомендована література	42
11.1. Основна	42
11.2. Додаткова	42

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"СТАТИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання

Укладачі: **Раєвська** Олена Валентинівна
Гриневич Людмила Володимирівна
Карпенко Аліна Станіславівна

Відповідальний за випуск **Раєвська О. В.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2014 р. Поз. № 138.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,75. Обл.-вид. арк. 3,44. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.